

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2015. gada 6. oktobrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Direktīva 2002/22/EK (universālā pakalpojuma direktīva) —
Universālā pakalpojuma saistību izmaksu aprēķināšana — Pašu kapitāla rentabilitātes koeficienta
ņemšana vērā — Tieša iedarbība — Piemērošana laikā

Lieta C-508/14

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko Augstākā administratīvā
tiesa (*Nejvyšší správní soud*, Čehijas Republika) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2014. gada
23. oktobrī un kas Tiesā reģistrēts 2014. gada 13. novembrī, tiesvedībā

Český telekomunikační úřad

pret

T-Mobile Czech Republic a.s.,

Vodafone Czech Republic a.s.,

piedaloties

O2 Czech Republic a.s., agrāk *Telefónica Czech Republic a.s.*,

UPC Česká republika s.r.o.

TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], tiesneši K. Vajda [*C. Vajda*],
A. Ross [*A. Rosas*] (referents), E. Juhāss [*E. Juhász*] un D. Švābi [*D. Šváby*],

ģenerālvokāts P. Mengoci [*P. Mengozzi*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- Český telekomunikační úřad vārdā – J. Novák, advokāt,
- T-Mobile Czech Republic a.s. vārdā – P. Hromek un D. Schmied, advokāti,
- O2 Czech Republic a.s., agrāk Telefónica Czech Republic a.s., vārdā – M. Krejčík,

* Tiesvedības valoda – čehu.

– Čehijas valdības vārdā – *M. Smolek, J. Vlácil* un *T. Müller*, pārstāvji,

– Lietuvas valdības vārdā – *D. Kriaučiūnas* un *R. Dzikovič*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *P. Němečková* un *L. Nicolae*, pārstāves,

ņemot vērā pēc ģenerālvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta Direktīvas 2002/22/EK par universālo pakalpojumu un lietotāju tiesībām attiecībā uz elektronisko sakaru tīkliem un pakalpojumiem (universālā pakalpojuma direktīva) (OV L 108, 51. lpp.; OV Īpašais izdevums latviešu valodā: 13. nod., 29. sēj., 367. lpp.) 12. un 13. panta interpretāciju.
- 2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp *Český telekomunikační úrad* (Čehijas Telekomunikāciju biroju) [no vienas puses] un *T-Mobile Czech Republic a.s.* (turpmāk tekstā – “*T-Mobile Czech Republic*”) un *Vodafone Czech Republic a.s.* [no otras puses] jautājumā par Čehijas Telekomunikāciju biroja 2011. gada 23. februāra lēmumu, ar kuru šis birojs noteica summu zaudējumiem saistībā ar universālā pakalpojuma sniegšanu 2004. gadā, kas tika nodarīti *Telefónica Czech Republic a.s.* (turpmāk tekstā – “*Telefónica Czech Republic*”), kura vēlāk kļuva par *O2 Czech Republic a.s.* (turpmāk tekstā – “*O2 Czech Republic*”).

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Akta par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā (OV 2003, L 236, 33. lpp.; turpmāk tekstā – “Pievienošanās akts”), 2. pantā ir paredzēts, ka Pamatlīgumi un akti, ko iestādes un Eiropas Centrālā banka pieņēmusi pirms pievienošanās, no pievienošanās dienas ir saistoši jaunajām dalībvalstīm un piemērojami tajās atbilstīgi minētajos Līgumos un šajā Aktā paredzētajiem nosacījumiem.
- 4 Direktīvas 2002/22 preambulas 4. apsvērumā ir noteikts, ka “Universālā pakalpojuma nodrošināšana (tas ir, noteikta pakalpojumu minimālā kopuma sniegšana visiem lietotājiem par pieejamu cenu) var iekļaut dažu pakalpojumu sniegšanu dažiem lietotājiem par cenām, kas atšķiras no cenām parastos tirgus apstākļos. Tomēr kompensācija uzņēmumiem, kas izraudzīti šādu pakalpojumu sniegšanai šādos apstākļos, nedrīkst izkropļot konkurenci ar noteikumu, ka izraudzītajiem uzņēmumiem kompensāciju piešķir par konkrētajām neto izmaksām, un ar noteikumu, ka neto izmaksu apgrūtinājumu atmaksā neitrālā veidā attiecībā uz konkurenci”.
- 5 Minētās direktīvas preambulas 18. apsvērumā ir noteikts:

“Dalībvalstīm vajadzības gadījumā būtu jāizveido mehānismi universālā pakalpojuma saistību neto izmaksu finansēšanai gadījumos, kad tiek parādīts, ka saistības var pildīt tikai ar zaudējumiem vai ar neto izmaksām, kas neatbilst parastiem tirdzniecības standartiem. Ir svarīgi nodrošināt to, ka

universālā pakalpojuma saistību neto izmaksas tiek pienācīgi aprēķinātas un ka finansēšana tiek veikta ar minimālu tirgus kropļošanu un kaitējumu uzņēmumiem, un tā atbilst Līguma 87. un 88. panta noteikumiem.”

- 6 Direktīvas 2002/22 3. panta 2. punktā ir noteikts:

“Dalībvalstis nosaka visefektīvāko un piemērotāko pieeju, lai nodrošinātu universālā pakalpojuma ieviešanu, ievērojot objektivitātes, pārskatāmības, nediskriminācijas un samērīguma principus. Dalībvalstis cenšas samazināt tirgus izkropļošanu, jo īpaši pakalpojumu nodrošināšanu par cenām vai saskaņā ar citiem noteikumiem un nosacījumiem, kas atšķiras no parastiem komerciāliem nosacījumiem, aizsargājot sabiedrības intereses.”

- 7 Šīs pašas direktīvas 12. panta ar nosaukumu “Universālā pakalpojuma saistību izmaksas [izmaksu aprēķināšana]” 1. punktā ir noteikts:

“Ja valsts pārvaldes iestādes uzskata, ka universālā pakalpojuma sniegšana, kā noteikts 3. līdz 10. pantā, var radīt negodīgu apgrūtinājumu uzņēmumiem, kas izraudzīti sniegt universālo pakalpojumu, tās var aprēķināt šī pakalpojuma sniegšanas neto izmaksas.

Šim nolūkam valsts pārvaldes iestādes:

- a) aprēķina universālā pakalpojuma saistību neto izmaksas, ņemot vērā jebkuras tirgus priekšrocības, kādas ir uzņēmumam, kas izraudzīts sniegt universālo pakalpojumu, saskaņā ar IV pielikuma A daļu; vai
 - b) izmanto tā universālā pakalpojuma sniegšanas neto izmaksas, kas noteikts ar izraudzīšanās mehānisma palīdzību, saskaņā ar 8. panta 2. punktu.”
- 8 Direktīvas 2002/22 13. panta ar nosaukumu “Universālā pakalpojuma saistību finansēšana” 1. punktā ir noteikts:
- “Ja, pamatojoties uz 12. pantā minēto neto izmaksu aprēķinu, valsts pārvaldes iestādes atklāj, ka uzņēmums ir pakļauts negodīgam apgrūtinājumam, dalībvalstis pēc izraudzītā uzņēmuma pieprasījuma izlemj:
- a) ieviest mehānismu, lai kompensētu šim uzņēmumam noteiktās neto izmaksas saskaņā ar caurskatāmiem noteikumiem no valsts finansējuma; un/vai
 - b) sadalīt universālā pakalpojuma saistību neto izmaksas starp elektronisko komunikāciju tīklu un pakalpojumu sniedzējiem.”
- 9 Minētās direktīvas IV pielikuma A daļas otrajā daļā ir aprakstīta kārtība, kādā jāaprēķina universālā pakalpojuma saistību neto izmaksas:

“Valsts pārvaldes [regulatīvajām] iestādēm jāizskata visi līdzekļi, lai nodrošinātu atbilstīgus stimulus, lai uzņēmumi (izraudzītie vai neizraudzītie) veiktu [pildītu] universālā pakalpojuma saistības par efektīvām izmaksām [rentabli]. Veicot aprēķināšanu, universālā pakalpojuma saistību neto izmaksas aprēķina kā starpību starp izraudzītā uzņēmuma ar universālā pakalpojuma saistībām un izraudzītā uzņēmuma bez universālā pakalpojuma saistībām neto izmaksām. To piemēro neatkarīgi no tā, vai tikls kādā konkrētā dalībvalstī ir pilnībā attīstīts vai joprojām attīstās un paplašinās. Pienācīga uzmanība ir jāpievērš pareizai to izmaksu izvērtēšanai, no kurām izraudzītais uzņēmums izvēlētos izvairīties, ja tam nebūtu universālā pakalpojuma saistības. Neto izmaksu aprēķināšanā būtu jāizvērtē universālā pakalpojuma operatora ieguvumi, ieskaitot netiešos ieguvumus.”

- 10 Komisijas 2011. gada 20. decembra Lēmuma 2012/21/ES par Līguma par Eiropas Savienības darbību 106. panta 2. punkta piemērošanu valsts atbalstam attiecībā uz kompensāciju par sabiedriskajiem pakalpojumiem dažiem uzņēmumiem, kuriem uzticēts sniegt pakalpojumus ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi (OV 2012, L 7, 3. lpp.), 5. panta 5. punktā ir paredzēts:

“Šajā lēmumā “saprātīga [samērīga] peļņa” nozīmē kapitāla rentabilitātes koeficientu, kas būtu vajadzīgs tipiskam uzņēmumam, apsverot pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanu visā pilnvarojuma periodā, ņemot vērā riska līmeni. “Kapitāla rentabilitātes koeficients” nozīmē iekšējo peļņas normu, ko uzņēmums gūst par savu ieguldīto kapitālu pilnvarojuma periodā. Riska līmenis ir atkarīgs no attiecīgās nozares, pakalpojuma veida un kompensācijas īpašībām.”

- 11 Komisijas paziņojuma par Eiropas Savienības atbalsta noteikumu piemērošanu kompensācijai, kas piešķirta par vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu sniegšanu (OV 2012, C 8, 4. lpp.), 61. punktā cita starpā ir paredzēts:

“Ar saprātīgu [samērīgu] peļņu jāsaprot kapitāla rentabilitātes koeficients [..], kāds visu pilnvarojuma periodu būtu vajadzīgs tipiskam uzņēmumam, kas apsver vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojuma sniegšanu, ņemot vērā riska pakāpi. Riska pakāpe ir atkarīga no attiecīgās nozares, pakalpojuma veida un kompensācijas sistēmas raksturīgajām iezīmēm. Šis koeficients pēc iespējas būtu jānosaka, atsaucoties uz pašu kapitāla atdevi, kāda konkurences apstākļos (piemēram, līgumi tiek piešķirti konkursa kārtībā) tiek gūta attiecībā uz līdzīgiem sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas līgumu veidiem. Nozarēs, kurās nav uzņēmumu, kas pielīdzināmi uzņēmumam, kuram uzticēta VTNP sniegšana, var izdarīt atsauci uz līdzīgiem uzņēmumiem citās dalībvalstīs vai vajadzības gadījumā citās nozarēs ar nosacījumu, ka tiek ņemtas vērā katras attiecīgās nozares raksturīgās iezīmes.”

- 12 Atbilstoši zemsvērtas piezīmei pie minētā 61. punkta “kapitāla rentabilitātes koeficients šeit tiek definēts kā iekšējās peļņas norma, ko uzņēmums projekta darbības laikā gūst no kapitāla, ko uzņēmums ieguldījis, t.i., iekšējās peļņas norma attiecībā pret naudas plūsmu saistībā ar līgumu”.

Čehijas tiesības

- 13 Universālā pakalpojuma sniegšana un tā sniegšanas izmaksas 2004. gadā tika regulētas ar Likumu Nr. 151/2000 par telekomunikācijām un ar ko groza citus likumus, tā redakcijā, kāda bija spēkā 2004. gadā (turpmāk tekstā – “Telekomunikāciju likums”). Šī likuma 31. pantā ar nosaukumu “Pierādāmi zaudējumi” ir paredzēts:

“(1) Universālā pakalpojuma sniedzējam ir tiesības uz pierādāmu zaudējumu atlīdzību.

(2) Ar pierādāmiem zaudējumiem saprot atšķirību starp ekonomiski pamatotām izmaksām, tostarp saprātīgu [samērīgu] peļņu, kādas rodas telekomunikāciju licences īpašniekam, pildot pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanas pienākumu, un kādi nerastos šī pienākuma neesamības gadījumā, un ieņēmumiem, kādus telekomunikāciju licences īpašnieks gūst no pakalpojuma ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanas pienākuma izpildes.

(3) Ja telekomunikāciju licences īpašnieks papildus universālajam pakalpojumam sniedz arī citus telekomunikāciju pakalpojumus vai veic citas darbības, viņam ir pienākums atsevišķi ieņēmumus izdevumus un ieņēmumus saistībā ar šī universālā pakalpojuma ietvaros sniegtajiem pakalpojumiem.

(4) Pierādāmu zaudējumu aprēķināšanas metode, pierādāmo zaudējumu pamatošanai nepieciešamie dokumenti un samērīgas peļņas noteikšana tiek paredzēta īstenošanas noteikumos.”

- 14 Pēc Likuma par telekomunikācijām tika pieņemts Transporta un komunikāciju ministrijas Dekrēts Nr. 235/2001, kas paredz detalizētus noteikumus pierādāmu zaudējumu, kas radušies no universālu pakalpojumu sniegšanas, ko veic telekomunikāciju licenču īpašnieks, aprēķināšanai un kompensēšanai. Šī dekrēta 2. pantā ar nosaukumu “Pierādāmu zaudējumu aprēķināšanas metode” ir paredzēts:

“(1) Universālā pakalpojuma sniedzējs pierādāmus zaudējumus aprēķina, no ieņēmumiem saistībā ar neizdevīgu pakalpojumu sniegšanu atskaitot ar šo pakalpojumu sniegšanu saistītos ekonomiski pamatotos izdevumus un samērīgu peļņu. Universālā pakalpojuma sniedzējam pierādāmo zaudējumu aprēķins ir jāiesniedz uz Čehijas Telekomunikāciju biroja veidlapas.

(2) Lai novērtētu izmaksu ekonomiski pamatoto raksturu, universālā pakalpojuma sniedzējam ir jāiesniedz Čehijas Telekomunikāciju birojā atsevišķa grāmatvedības uzskaitē par izdevumiem un ieņēmumiem saistībā ar universālā pakalpojuma ietvaros sniegtajiem pakalpojumiem saskaņā Likuma par [telekomunikācijām] 34. panta 2. punkta a) apakšpunktu katru kalendāro gadu līdz 31. maijam.”

- 15 Minētā dekrēta 3. pantā ar nosaukumu “Pierādāmu zaudējumu aprēķinu pamatošanai nepieciešamie dokumenti” ir noteikts:

“(1) Universālā pakalpojuma sniedzējs iesniedz Čehijas Telekomunikāciju birojā kopā ar pierādāmo zaudējumu aprēķinu par attiecīgo gadu:

- a) saskaņā ar īpašu tiesisko regulējumu sagatavotu grāmatvedības bilanci;
- b) ieņēmumu un izdevumu analītisku uzskaiti,
- c) rezultātus atsevišķai grāmatvedības uzskaitē par izdevumiem un ieņēmumiem, kas sagatavoti saskaņā ar Likuma [par telekomunikācijām] 34. panta 2. panta a) apakšpunktu un ekonomiski pamatotu izdevumu summas noteikšanas metodēm. Dati par neizdevīgiem pakalpojumiem ir jāsadala atkarībā no dažādiem izmaksu un ieņēmumu veidiem un saskaņā ar 1. pielikumā norādīto sistēmu,
- d) pārskatu par materiālo un nemateriālo aktīvu sadali nolietojuma profilos, izmantojot paātrinātās amortizācijas koeficientu un norādot pašu kapitāla, kāds tiek piešķirts šo aktīvu iegādei, klasifikācijas metodes,
- e) pārskatu par piešķirtajām atlaidēm pēc to veida.

(2) Universālā pakalpojuma sniedzējs ļauj Čehijas Telekomunikāciju birojā pēc pieprasījuma pārbaudīt datus par pierādāmo zaudējumu aprēķinu, tostarp samērīgas peļņas aprēķinu, pamatojoties cita starpā uz tehnisku dokumentāciju, statistiku un oriģinālajiem grāmatvedības dokumentiem.

(3) Pierādāmo zaudējumu grāmatvedības uzskaitē, universālā pakalpojuma sniedzēja nosūtītie dokumenti un pierādāmo zaudējumu aprēķina pārbaudei izmantotie dokumenti tiek glabāti Čehijas Telekomunikāciju birojā piecus gadus pēc attiecīgā gada beigām.”

- 16 Minētā dekrēta 4. pantā ar nosaukumu “Samērīgas peļņas noteikšana” ir noteikts:

“Pierādāmu zaudējumu iegrāmatošanas nolūkā samērīga peļņa tiek noteikta, ņemot vērā bilances vērtību pamatkapitālam, ko universālā pakalpojuma sniedzējs ir piešķīris materiālu un nemateriālu aktīvu, kuri ir jāizmanto neizdevīgu pakalpojumu sniegšanai, iegādei. Universālā pakalpojuma sniedzējs aprēķina samērīgo peļņu saskaņā ar 3. pielikumā norādīto metodi.”

- 17 Transporta un komunikāciju ministrijas Dekrēta Nr. 235/2001 3. pielikumā ar nosaukumu “Samērīgas peļņas aprēķināšana” ir noteikts:

“1. Universālā pakalpojuma sniedzējs aprēķina samērīgu peļņu saskaņā ar šādu formulu:

$BR = 0,145 \times PKBV$ [Pamatkapitāla bilances vērtība],

kur:

SP = Samērīga peļņa

PKBV – pamatkapitāla bilances vērtība, kāda tiek piešķirta materiāla un nemateriāla īpašuma, kas kalpo neizdevīgu pakalpojumu sniegšanai, ilgtermiņa iegādei.”

2. Pamatkapitāla bilances vērtība tiek noteikta saskaņā ar grāmatvedības noteikumiem.”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 18 2010. gada 27. septembrī Čehijas Telekomunikāciju birojs pieņēma lēmumu, ar kuru apstiprināja summu zaudējumiem, par ko paziņoja *Telefónica Czech Republic* pēc universālā pakalpojuma sniegšanas 2004. gadā. Lai aprēķinātu šos zaudējumus, pakalpojumu sniedzēja samērīgā peļņa tika iekļauta universālā pakalpojuma neto izmaksu vērtībā saskaņā ar valsts tiesībām, kādas bija spēkā līdz 2005. gada 30. aprīlim. Administratīvā sūdzības izskatīšanas procedūrā Čehijas Telekomunikāciju birojs apstiprināja šo lēmumu ar 2011. gada 23. februāra lēmumu.
- 19 *T-Mobile Czech Republic* un *Vodafone Czech Republic a.s.* cēla par šo lēmumu administratīvas prasības Prāgas pašvaldības tiesā (*Městský soud v Praze*), kura atcēla minēto lēmumu, atzīstot to par nelikumīgu Direktīvas 2002/22 pārkāpuma dēļ.
- 20 Prāgas pašvaldības tiesa uzskatīja, ka ar Likuma par Telekomunikācijām 31. pantu tika pārkāpts šīs direktīvas 12. un 13. pants, jo Čehijas tiesības paredzēja zaudējumu summas noteikšanu un pierādāmo zaudējumu noteikšanas un aprēķināšanas metodi, kas atšķīrās no minētajā direktīvā paredzētā. Tāpēc Čehijas Telekomunikāciju birojs, piemērojot valsts tiesības, rīkojās kļūdaini, kad ņēma vērā jebkādos zaudējumus, kaut arī saskaņā ar Direktīvu 2002/22 vērā bija jāņem vienīgi “nepierādīti” zaudējumi, kā to precizēja Tiesa spriedumā Komisija/Belģija (C-222/08, EU:C:2010:583, 35., 37., 42. un 43. punkts). Turklāt saskaņā ar valsts tiesībām, nosakot zaudējumu summu, nedrīkstēja ņemt vērā no universālā pakalpojuma sniegšanas gūto nemateriālo peļņu.
- 21 Prāgas pašvaldības tiesa uzskatīja, ka bija izpildīti Direktīvas 2002/22 tiešās piemērojamības nosacījumi, jo šajā direktīvā paredzētā norma bija skaidra un bez nosacījumiem, pat ja neskaidrā juridiskā termina “nepierādīti zaudējumi” saturs ir jāprecizē administratīvai iestādei vai tiesai. Čehijas tiesību interpretācija, kas atbilstu Direktīvai 2002/22, nebija iespējama, jo Čehijas tiesību sistēma aizliedz Čehijas Telekomunikāciju birojam atteikties ņemt vērā savā lēmumā samērīgas peļņas iekļaušanu universālā pakalpojuma neto izmaksu summā.
- 22 Prāgas pašvaldības tiesa atzina, ka šīs direktīvas tiešā iedarbība nedrīkst kaitēt indivīdam, un tā klasificēja *Telefónica Czech Republic*, kurā Čehijas valstij piederēja 51,1 % akciju, par “valsts uzņēmumu”, kas atrodas valsts kontrolē un līdz ar to ir pakļauts šīs direktīvas tiešai iedarbībai, atzīstot, ka no laika aspekta Direktīva 2002/22 bija piemērojama visu kalendāro 2004. gadu un līdz ar to arī laikposmu pirms Čehijas Republikas pievienošanās Eiropas Savienībai 2004. gada 1. maijā, kad tika sniegts universālais pakalpojums.

- 23 Čehijas Telekomunikāciju birojs par Prāgas pašvaldības tiesas spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību Augstākajā administratīvajā tiesā.
- 24 Runājot par jautājumu par to, vai Direktīvas 2002/22 izpratnē ir iespējams universālā pakalpojuma saistību neto izmaksās iekļaut arī valsts tiesībās paredzēto samērīgo peļņu, Augstākā administratīvā tiesa, pamatojoties uz gramatisko interpretāciju, uzskata, ka peļņa, kas ir vai nav samērīga, nedrīkst tikt uzskatīta par izmaksu daļu, uz ko attiecas universālā pakalpojuma saistību “neto izmaksu” jēdziens, kā tas ir atzīts un paredzēts šajā direktīvā. Tomēr nedrīkst ignorēt iespēju, ka neto izmaksas minētās direktīvas izpratnē var ietvert arī universālā pakalpojuma sniedzēja ar “pašu kapitālu” saistītās daļējās izmaksas, proti, izmaksas, kuras pietiekami atbilstošā veidā valsts tiesiskajā regulējumā tika ietvertas “samērīgas peļņas” jēdzienā. Līdz ar to Augstākā administratīvā tiesa uzskata par nepieciešamu jautāt Tiesai, vai Direktīvas 2002/22 12. un 13. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka universālā pakalpojuma sniegšanas “neto izmaksu” mehānisms nepieļauj, ka aprēķinātā neto izmaksu summā tiek ietverta arī šī pakalpojuma sniedzēja “samērīgā peļņa”, pat ja tā ir izteikta kapitāla ieguldījumu izmaksu veidā 14,5 % apmērā no pamatkapitāla bilances vērtības.
- 25 Šādos apstākļos Augstākā administratīvā tiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:
- “1) Vai [Direktīvas 2002/22] 12. un 13. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tur ietvertais jēdziens “neto izmaksas” saistībā ar šī pakalpojuma sniegšanu liedz pakalpojuma sniedzēja gūto “samērīgo peļņu” iekļaut konstatēto neto izmaksu summā?
 - 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir apstiprinoša, vai šīm direktīvas normām (12. un 13. pantam) ir tieša iedarbība?
 - 3) Ja Direktīvas 2002/22 12. un 13. pantam ir tieša iedarbība, vai uz šo tiešo iedarbību var atsaukties attiecībā pret komercsabiedrību, kurā dalībvalstij pieder (atrodas tās kontrolē) 51 % šīs sabiedrības akciju – šajā gadījumā attiecībā pret *O2 Czech Republic* (vai to var uzskatīt par “valsts uzņēmumu”)?
 - 4) Ja atbildes uz pirmo līdz trešo jautājumu ir apstiprinošas, vai Direktīvu 2002/22 var piemērot arī [tiesiskajām] attiecībām, kas radušās laikposmā pirms Čehijas Republikas pievienošanās Eiropas Savienībai (no 2004. gada 1. janvāra līdz 30. aprīlim)?”

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

- 26 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2002/22 12. un 13. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka universālā pakalpojuma saistību neto izmaksas ietver šī pakalpojuma sniedzēja gūto “samērīgo peļņu”.
- 27 Uzskatot, ka iesniedzējtiesas uzdotie jautājumi neattiecas uz pamatlietā apskatāmo galveno jautājumu, *T-Mobile Czech Republic* un *O2 Czech Republic* piedāvā uzdot Tiesai vairākus jaunus jautājumus, kuri cita starpā attiecas uz to pozīciju noteikšanu, kuras var tikt iekļautas universālā pakalpojuma saistību neto izmaksās, kā arī uz uzņēmumam, kurš ir izvēlēts universālā pakalpojuma sniegšanai, radušos “nepierādīto izdevumu” noteikšanu.

- 28 Atbilstoši LESD 267. pantam valsts tiesai, nevis pamatlietas dalībniekiem ir jāvēršas Tiesā. Līdz ar to iespēja formulēt Tiesai uzdodamos jautājumus ir sniegta tikai valsts tiesai, un lietas dalībnieki nevar mainīt to saturu (skat. cita starpā spriedumu *Singer*, 44/65, EU:C:1965:122, 1198. lpp., un spriedumu *Santesteban Goicoechea*, C-296/08 PPU, EU:C:2008:457, 46. punkts).
- 29 Turklāt, ja tiktu izpildīti lūgumi grozīt lietas dalībnieku pamatlietā uzdotos jautājumus, tad tas būtu pretrunā uzdevumam, kas Tiesai noteikts LESD 267. pantā, kā arī Tiesas pienākumam dalībvalstu valdībām un ieinteresētajām personām nodrošināt iespēju iesniegt apsvērumus atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23. pantam, ņemot vērā, ka saskaņā ar šo normu tikai iesniedzējtiesu lēmumi tiek paziņoti ieinteresētajām personām (skat. cita starpā spriedumu *Phytheron International*, C-352/95, EU:C:1997:170, 14. punkts, un spriedumu *Santesteban Goicoechea*, C-296/08 PPU, EU:C:2008:457, 47. punkts).
- 30 Šajā gadījumā no iesniedzējtiesas nolēmuma – kas tika paziņots visām Tiesas statūtu 23. pantā minētajām ieinteresētajām personām – izriet, ka Augstākā administratīvā tiesa vaicā Tiesai par pašu kapitāla, ko izraudzītais uzņēmums ir ieguldījis, lai sniegtu universālu pakalpojumu, rentabilitātes koeficienta ņemšanu vērā, lai noteiktu universālā pakalpojuma saistību neto izmaksu summu, jo tā vēlas iegūt informāciju, kas tai ļautu atzīt, vai šī pašu kapitāla rentabilitāte var tikt ņemta vērā gadījumā, kad tā ir 14,5 % apmērā no šī uzņēmuma ieguldītā pamatkapitāla bilances vērtības.
- 31 Turpretim iesniedzēja neuzsvēra nepieciešamību atbildēt uz citiem jautājumiem par to pozīciju noteikšanu, kas var tikt iekļautas universālā pakalpojuma saistību neto izmaksās vai “nepierādītos izdevumos”, kas radušies uzņēmumam, kurš ir izraudzīts universālā pakalpojuma sniegšanai.
- 32 Līdz ar to uz iesniedzējtiesas uzdoto pirmo jautājumu ir jāatbild, neesot nepieciešamībai atbildēt arī uz jaunajiem *T-Mobile Czech Republic* un *O2 Czech Republic* uzdotajiem jautājumiem.
- 33 Saskaņā ar Direktīvas 2002/22 12. un 13. pantu, lai noteiktu summu iespējamajai kompensācijai, kāda pienākas uzņēmumam, kas ir izraudzīts universālā pakalpojuma sniegšanai, vispirms ir jāaprēķina universālā pakalpojuma saistību neto izmaksas, kādas radušās izraudzītajam uzņēmumam kā pakalpojumu sniedzējam, un pēc tam, kad valsts pārvaldes iestādes konstatē, ka uzņēmumam ir bijušas nepierādītas izmaksas, šīs iestādes nolemj izveidot mehānismu, lai minētajam uzņēmumam kompensētu neto izmaksas, kādas tas ir aprēķinājis, un/vai sadalīt universālā pakalpojuma saistību neto izmaksas starp tikla un elektronisko komunikāciju pakalpojumu sniedzējiem.
- 34 Saskaņā ar Direktīvas 2002/22 IV pielikuma A daļas otro daļu neto izmaksas atbilst atšķirībai starp neto izmaksām, kādas izraudzītajam uzņēmumam rodas, sniedzot universālo pakalpojumu, un tām, kas rodas, kad šis uzņēmums darbojas, nesniedzot universālo pakalpojumu. Šī aprēķina nolūkā, un kā to atzina visas ieinteresētās personas, kuras bija iesniegušas Tiesai apsvērumus, aizdevumu vai pašu kapitāla izmaksas ir jāņem vērā gadījumā, kad izraudzītajam uzņēmumam bija jāpaļaujas uz kapitālu, lai veiktu ieguldījumus, kas nepieciešami universālā pakalpojuma sniegšanai.
- 35 Šajā ziņā nav būtiski tas, ka šī izmaksu pozīcija attiecīgajā valsts tiesiskajā regulējumā ir norādīta zem nosaukuma “samērīga peļņa”, jo to faktiski veido izmaksas, kādas ir radušās universālā pakalpojuma sniedzējam.
- 36 Kaut arī Direktīvā 2002/22 nav ietverta neviena skaidra norāde attiecībā uz iespēju iekļaut pašu kapitāla izmaksas vai “samērīgu peļņu” neto izmaksu, kādas radušās universālā pakalpojuma sniedzējam uzņēmumam, aprēķinā, šīs direktīvas teleoloģiskā interpretācija tomēr ļauj izdarīt šādu secinājumu.
- 37 Direktīvas 2002/22 3. panta 2. punktā ir uzsvērtā nepieciešamība nodrošināt universālā pakalpojuma sniegšanu, izmantojot visefektīvāko pieeju un maksimāli samazinot tirgus izkropļošanu. Kā tas ir izklāstīts šīs direktīvas preambulas 4. apsvērumā, universālā pakalpojuma nodrošināšana var ietvert noteiktu pakalpojumu sniegšanu noteiktiem gala patērētājiem par cenām, kas atšķiras no parastās

tirgus apstākļos izmantojamām cenām. Šī iemesla dēļ Savienības likumdevējs ir paredzējis, kā tas izriet no šīs paša direktīvas preambulas 18. apsvēruma, ka dalībvalstīm nepieciešamības gadījumā ir jāizveido mehānisms, kā finansēt neto izmaksas, kas saistītas ar universālā pakalpojuma sniegšanu gadījumos, kad tiek pierādīts, ka šīs saistības var tikt izpildītas vienīgi ar zaudējumiem vai ar neto izmaksām, kādas pārsniedz parastos tirdzniecības standartus (skat. spriedumu *Base* u.c., C-389/08, EU:C:2010:584, 34. punkts).

- 38 Ieguldītā kapitāla izmaksas ir daļa no kopējām izmaksām, kādas ir radušās uzņēmumam, kas darbojas normālos tirdzniecības apstākļos. Tāpēc šīs izmaksas ir jāiekļauj arī neto izmaksu saistībā ar universālā pakalpojuma sniegšanu aprēķinā, lai ļautu uzņēmumam, kurš ir izraudzīts universālā pakalpojuma sniegšanai, atgūt radušās konkrētās neto izmaksas, neatkāpjoties no parastajiem tirdzniecības nosacījumiem vai neciešot zaudējumus.
- 39 Turklāt, kā tas izriet no Direktīvas 2002/22 preambulas 18. apsvēruma, iespējamajam finansējumam, kas tiek piešķirts, lai kompensētu neto izmaksas saistībā ar universālā pakalpojuma saistībām, ir jābūt saderīgam ar LESD 107. un 108. panta normām. Līdz ar to, kā to norādīja Eiropas Komisija, interpretējot jēdzienu “neto izmaksas” šīs direktīvas izpratnē, ir jāņem vērā normas par kompensācijas pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi sniegšanai novērtēšanu, pamatojoties uz LESD 107. pantu.
- 40 Šajā ziņā Tiesa jau ir atzinusi, ka kompensācija attiecībā uz [atbalsta] saņēmēju uzņēmumu sniegtajiem pakalpojumiem, lai pildītu sabiedrisko pakalpojumu saistības, nedrīkst pārsniegt to, kas ir nepieciešams, lai segtu visas vai daļu no izmaksām, kas radušās šo saistību īstenošanas sakarā, ņemot vērā attiecīgos ieņēmumus un samērīgu peļņu par šo saistību izpildi (pēc analogijas skat. spriedumu *Altmark Trans* un *Regierungspräsidium Magdeburg*, C-280/00, EU:C:2003:415, 92. punkts).
- 41 Runājot par vērā ņemamo pašu kapitāla rentabilitātes novērtēšanas metodi, no Direktīvas 2002/22 preambulas 18. apsvēruma izriet, ka ir pareizi jāaprēķina no universālā pakalpojuma saistībām izrietošās neto izmaksas un ka jebkādai finansēšanai ir jānotiek ar minimālu tirgus kropļošanu un kaitējumu uzņēmumiem. Tādējādi kapitāla peļņai ir jābūt obligātai un samērīgai, tieši attiecināmai uz ieguldījumu, kāds veikts ar universālā pakalpojuma sniegšanu, un tās rezultātā nevar tikt piešķirta pārmērīgi liela kompensācija attiecīgajam pakalpojumu sniedzējam.
- 42 Kā norādīja Čehijas Telekomunikāciju birojs un Komisija, Komisijas Paziņojuma par Eiropas Savienības normu valsts atbalsta jomā piemērošanu kompensācijām, kādas tiek piešķirtas par vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu sniegšanu, 61. punktā un Lēmuma 2012/21 5. panta 5. punktā ir sniegtas norādes par to, kā novērtēt “samērīgu peļņu”, kas atbilst kapitāla peļņas normai. Kaut arī šis paziņojums nav uzskatāms par saistošu tiesību aktu, tas tomēr var kalpot par iedvesmas avotu, interpretējot jēdzienu “neto izmaksas” Direktīvas 2002/22 izpratnē.
- 43 Saskaņā ar šī paša paziņojuma 61. punktu un Lēmuma 2012/21 5. panta 5. punktu ar “samērīgu peļņu” ir jāsaprot kapitāla peļņas norma, ko prasītu universālā pakalpojuma sniedzējam pielīdzināms uzņēmums, kurš, apzinoties riska līmeni, apsver iespēju sniegt vispārējas tautsaimnieciskas nozīmes pakalpojumu visu pilnvarojuma laiku. Riska līmenis ir atkarīgs no attiecīgās nozares, pakalpojuma veida un kompensēšanas mehānisma raksturojuma. Šī [peļņas] norma ir definēta kā iekšējā peļņas norma, kādu uzņēmums gūst no kapitāla, ko tas ir ieguldījis pilnvarojuma laikā. Šī norma var tikt noteikta, par atsauci izmantojot salīdzināmus uzņēmumus.
- 44 Ņemot vērā šos dažādos elementus, valsts tiesai ir jāpārbauda, vai valsts tiesību aktos izmantotais ikgadējais rentabilitātes koeficients atbilst norādēm, kas ietvertas šī sprieduma 40.–43. punktā, gadījumā, kad tas ir definēts saskaņā ar vienotu likmi un 14,5 % apmērā no pašu kapitāla, ko ir ieguldījis uzņēmums, kurš ir izraudzīts universālā pakalpojuma sniegšanai, bilances vērtības.

- 45 Līdz ar to uz pirmo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2002/22 12. un 13. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie neaizliedz universālā pakalpojuma saistību neto izmaksās ietvert šī pakalpojuma sniedzēja “samērīgu peļņu”, kuru veido pašu kapitāla rentabilitātes koeficients, kāds būtu vajadzīgs universālā pakalpojuma sniedzējam pielīdzināmam uzņēmumam, kurš, ņemot vērā riska līmeni, apsver iespēju sniegt pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi visu pilnvarojuma periodu.

Par otro un trešo jautājumu

- 46 Ciktāl iesniedzējtiesa pēc pārbaudes, kas tai ir jāveic saskaņā ar šī sprieduma 44. punktu, var konstatēt, ka attiecīgie valsts tiesību akti neatbilst norādēm, kas sniegtas atbildē uz pirmo jautājumu, ir jāatbild uz otro un trešo jautājumu, ar kuriem iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīvas 2002/22 12. un 13. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir tieša iedarbība, un apstiprinošas atbildes gadījumā, vai uz tiem var atsaukties, vēršoties pret komercsabiedrību, kurā dalībvalstij pieder 51 % akciju.
- 47 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pati direktīva nevar radīt indivīdiem pienākumus, bet tikai tiesības. Līdz ar to indivīds pret dalībvalsti var atsaukties uz direktīvu tikai tad, ja runa ir par valsts pienākumu, kurš ir tieši saistīts ar cita atbilstoši direktīvai saistoša pienākuma pret trešo personu izpildi (skat. spriedumus *Wells*, C-201/02, EU:C:2004:12, 56. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī *Arcor* u.c., no C-152/07 līdz C-154/07, EU:C:2008:426, 35. punkts).
- 48 Turpretim vienkārša negatīva ietekme uz trešās personas tiesībām, pat ja tā ir noteikta, nepamato atteikumu indivīdam atsaukties uz direktīvas normām pret attiecīgo dalībvalsti (skat. spriedumus *Wells*, C-201/02, EU:C:2004:12, 57. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī *Arcor* u.c., no C-152/07 līdz C-154/07, EU:C:2008:426, 36. punkts).
- 49 Pamatlietā strīds iesniedzējtiesā ir starp privātpersonām un attiecīgo dalībvalsti, kas rīkojas ar valsts pārvaldes iestādes, kura ir apstrīdētā lēmuma autore, starpniecību.
- 50 Līdz ar to ir jākonstatē, ka *O2 Czech Republic* ir trešā persona attiecībā pret strīdu iesniedzējtiesā un uz to var tikt izdarīts vienīgi negatīvs spiediens, ko nevar uzskatīt par saistībām, kas noteiktas saskaņā ar iesniedzējtiesā minētajām direktīvām. No minētā izriet, ka jautājums par to, vai šis ir valsts uzņēmums, nav atbilstošs.
- 51 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jāpārbauda, vai Direktīvas 2002/22 12. un 13. pants atbilst nosacījumiem, kas nepieciešami tiešas iedarbības radīšanai.
- 52 Šajā sakarā no Tiesas pastāvīgās judikatūras izriet, ka visos gadījumos, kad direktīvas noteikumi pēc to satura ir bez nosacījumiem un pietiekami precīzi, privātpersonām ir tiesības uz tiem atsaukties valsts tiesās pret dalībvalsti, ja tā nav transponējusi direktīvu noteiktajā termiņā valsts tiesībās vai arī ja tā ir veikusi nepareizu transpozīciju (skat. spriedumus *Pfeiffer* u.c., no C-397/01 līdz C-403/01, EU:C:2004:584, 103. punkts un tajā minētā judikatūra, kā arī *Arcor* u.c., no C-152/07 līdz C-154/07, EU:C:2008:426, 40. punkts).
- 53 Direktīvas 2002/22 12. un 13. pants atbilst šiem kritērijiem, ņemot vērā, ka tajos ir skaidri noteikts, ka universālā pakalpojuma saistību iespējamajai finansēšanai ir jānotiek, pamatojoties uz neto izmaksu aprēķinu, kas ir jāinterpretē kā izmaksas, kuras ietver arī “samērīgu peļņu” atbilstoši kapitāla rentabilitātes koeficientam, un šis pienākums nav atkarīgs no neviena nosacījuma. Pat ja Direktīva 2002/22 atstāj valsts pārvaldes iestādēm zināmu rīcības brīvību šo normu īstenošanā, šis apstāklis tomēr neietekmē no minētajām normām izrietošo saistību precīzo un beznosacījuma raksturu (pēc analogijas skat. spriedumu *GMAC UK*, C-589/12, EU:C:2014:2131, 29., 30. un 32. punkts).

- 54 No visa iepriekš minētā izriet, ka uz otro un trešo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2002/22 12. un 13. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir tieša iedarbība un ka privātpersonas uz tiem var tieši atsaukties valsts tiesā, lai apstrīdētu valsts pārvaldes iestādes lēmumu.

Par ceturto jautājumu

- 55 Ar ceturto jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vaicā, vai Direktīva 2002/22 ir jāinterpretē tādējādi, ka tā ir piemērojama, lai noteiktu universālā pakalpojuma saistību, ko šim nolūkam izraudzīts uzņēmums ir sniedzis laikposmā pirms Čehijas Republikas pievienošanās Savienībai, proti, attiecībā uz 2004. gadu – laikposmā no 2004. gada 1. janvāra līdz 30. aprīlim, izmaksu summu.
- 56 Pievienošanās akta 2. pantā ir paredzēts, ka pamatlīgumi un akti, ko iestādes un Eiropas Centrālā banka pieņēmusi pirms pievienošanās, no pievienošanās dienas ir saistoši jaunajām dalībvalstīm un piemērojami tajās atbilstīgi minētajos līgumos un šajā aktā paredzētajiem nosacījumiem.
- 57 Tomēr, kā to ir uzsvērusi Komisija, šis akts nesatur īpašus noteikumus par Direktīvas 2002/22 pantu piemērošanu pirms attiecīgo dalībvalstu pievienošanās.
- 58 Tā kā šādu noteikumu nav, Direktīva 2002/22 ir kļuvusi piemērojama Čehijas Republikā sākot no tās pievienošanās Savienībai datuma saskaņā ar Pievienošanās akta 2., 53. un 54. pantu (šajā ziņā skat. spriedumu *Saldanha* un *MTS*, C-122/96, EU:C:1997:458, 14. punkts; rīkojumu *Pannon*, C-143/09, EU:C:2009:564, 17. punkts; spriedumu *Elektrownia Pątnów II*, C-441/08, EU:C:2009:698, 32. punkts, kā arī rīkojumu *RANI Slovakia*, C-298/09, EU:C:2010:343, 38. punkts).
- 59 No minētā izriet, ka Direktīva 2002/22 ir jāinterpretē tādējādi, ka tā nav piemērojama, lai noteiktu saistību izmaksu neto summu universālajam pakalpojumam, ko šim nolūkam izraudzīts uzņēmums ir sniedzis laikposmā pirms Čehijas Republikas pievienošanās Savienībai, proti, attiecībā uz 2004. gadu – laikposmā no 2004. gada 1. janvāra līdz 30. aprīlim.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 60 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (piektā palāta) nospriež:

- 1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 7. marta Direktīvas 2002/22/EK par universālo pakalpojumu un lietotāju tiesībām attiecībā uz elektronisko sakaru tīkliem un pakalpojumiem (universālā pakalpojuma direktīva) 12. un 13. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie neaizliedz universālā pakalpojuma saistību neto izmaksās ietvert šī pakalpojuma sniedzēja “samērīgu peļņu”, kuru veido pašu kapitāla rentabilitātes koeficients, kāds būtu vajadzīgs universālā pakalpojuma sniedzējam pielīdzināmam uzņēmumam, kurš, ņemot vērā riska līmeni, apsver iespēju sniegt pakalpojumu ar vispārēju tautsaimniecisku nozīmi visu pilnvarojuma periodu;
- 2) Direktīvas 2002/22 12. un 13. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiem ir tieša iedarbība un ka privātpersonas uz tiem var tieši atsaukties valsts tiesā, lai apstrīdētu valsts pārvaldes iestādes lēmumu;

- 3) Direktīva 2002/22 ir jāinterpretē tādējādi, ka tā nav piemērojama, lai noteiktu saistību izmaksu neto summu universālajam pakalpojumam, ko šim nolūkam izraudzīts uzņēmums ir sniedzis laikposmā pirms Čehijas Republikas pievienošanās Savienībai, proti, attiecībā uz 2004. gadu – laikposmā no 2004. gada 1. janvāra līdz 30. aprīlim.

[Paraksti]